

societat

Uns pioners al país

Fundació Mas Casadevall, 25 anys

Si ens mirem la vida com un seguit d'escalons in comptables, tota celebració d'aniversari serà un merescut replà: per fer lloc a les espelmes ben enceses i per agafar aire i continuar. Enguany, la Fundació Mas Casadevall, de Serinyà, compleix un quart de segle. El reportatge vol publicar una realitat innovadora que marca un punt entranyable al mapa del Pla de l'Estany. A la prosa quotidiana de l'intens treball social dipositem-hi el contrapunt d'uns versos de Salvador Sunyer: «La terra espera un ametller florit, / espera el despertar de les alba des / d'un poble que camini, mans alçades, / cap a un horitzó fent un gran crit».

JORDI DALMAU > TEXT I FOTOS

Els trastorns que pot patir la persona humana formen un món divers i complex. Com un laberint perdedor, aquest univers necessita posar denominacions. En apropar-nos a Mas Casadevall, de Serinyà, hi trobem el nom TEA, que significa «trastorns de l'espectre autista». Ens el desxifra Lluís Desoi, president del comitè executiu de Fundació Mas Casadevall. El perfil d'una persona afectada per TEA presenta dificultats de relació social, no tolera les incerteses i dubtes perquè tot ha de tenir-ho previst i programat, és una persona obsessiva i pot tenir algun dèficit afegit, com de llenguatge o de mobilitat; no necessàriament hi ha d'haver sempre un dèficit intel·lectual. Quan es parla de TEA, a la mateixa branca científica apareix el «síndrome d'Asperger», que és un trastorn concret que donaria un coeficient intel·lectual molt superior al normal, però operatiu només en una sola àrea. Fins i tot des del punt de vis-

ta científic s'especula que Einstein podria haver patit aquesta síndrome.

Històricament, el concepte TEA es va començar a estudiar als anys setanta. En aquells moments es creà el Mind Institute, de la Universitat Davis, de Califòrnia, gràcies a un filantrop, pare de nen autista. Mind Institute continua essent el centre referent mundial d'aquesta malaltia. Les notícies que n'arriben han d'esperonar a continuar en la recerca arreu perquè les dades són alarmants: a Estats Units hi ha un cas d'autisme per

A Estats Units hi ha un cas d'autisme per cada 88 naixements, i a Europa és d'un per cada 115

>> *Aportació ornamental de Mas Casadevall a l'exposició de flors de Banyoles (2013).*

cada 88 naixements, i a Europa és d'un per cada 115. Però el més greu és que les proporcions van augmentant a tot el món. Una de les línies d'investigació sobre TEA és poder-ne conèixer les causes i l'evolució, i sembla que hi entrarien els components ambientals més que no pas els d'ordre genètic.

Una mà alçada

A la dècada dels vuitanta, un grup de cinc famílies de Barcelona amb fills afectats per trastorns de l'espectre autista va fer una reflexió sobre el fu-

>> *Entrada a mas Casadevall, de Serinyà.*

tur dels seus nois, en previsió a l'etapa posterior a la seva escolarització. Un d'aquells pares és Josep Lluís Bruned, que ens explica el difícil camí que s'havia d'obrir, sense cap més referència en aquest país. Però hi havia una convicció absoluta i creativa. És a dir, la fe. En aquells començaments viatgen a França, a veure centres referents, un dels quals és Sesame Autisme, a Lió, i l'altre Le Grand Réal, a la Provença. Aquest segon serà l'inspirador més directe de la iniciativa catalana, concretada a Serinyà. Però entre aquell model francès i l'arrelament efectiu a terra gironina hi ha una vivència de bon explicar: en aquells anys, una associació de Barcelona dedicada a persones amb autisme havia organitzat colònies d'estiu a Viladasens (Gironès). El record d'uns bons resultats educatius i l'amabilitat del paisatge gironí varen fer que els organitzadors en tinguessin en compte el marc ideal per si el somni d'una institució específica podia un dia fer-se realitat. Calia moure institucions, empreses, professionals i voluntaris. El notari gironí Puig Salellas va assesso-

rar la singular iniciativa i va aconsellar crear una fundació, i així es va fer. Feia falta trobar una finca per poder acollir l'estructura necessària per als objectius proposats. I és aleshores quan es van recordar les colònies de Viladasens i s'acordà fer realitat el projecte en un paisatge gironí. Manel Ventura, un altre pare fundador, diu que varen «pentinar» les nostres comarques, tot buscant una finca adient per supeditar-la als projectes tècnics i científics, tota vegada que les persones allí resi-

Ben aviat la Fundació Mas Casadevall veu la necessitat de donar-se a conèixer a la comunitat científica, i se celebra una jornada informativa al Museu de la Ciència, de Barcelona, amb l'assistència d'un centenar de científics

dents havien de viure-hi activament, és a dir, treballant als tallers que formarien part de les instal·lacions. En visitar una de les finques candidates –mas Casadevall, a Serinyà–, Manel Ventura va dir: «Si no ens quedem aquí, mai més no ens agradarà res». Un amor a primera vista. Mas Casadevall és una finca del segle XVIII, amb 14 hectàrees, tres de les quals de bosc. Ja d'entrada, es va decidir respectar la construcció original.

Amb els tràmits fundacionals ja es fixa el nom de Mas Casadevall. Els pares fundadors passen de cinc a vuit. Es crea un patronat, un comitè executiu i un altre de tècnic i científic. Ben aviat la Fundació Mas Casadevall veu la necessitat de donar-se a conèixer a la comunitat científica i se celebra una jornada informativa al Museu de la Ciència, de Barcelona, amb l'assistència d'un centenar de científics. Els patrons manifesten que aquells començaments del projecte generaven una confiança i alhora una energia propulsora: estaven creant un futur per als seus fills, feien un servei categòric a l'autisme i, alhora, al país.

>> Taller de paper a l'esquerra, i de ceràmica, a la dreta.

Les hores plenes

El criteri que marca l'organització del dia a dia de Mas Casadevall té diversos components: l'educatiu, el científic, el laboral i el temps d'esplai i lleure. Es tracta de persones que més enllà de l'assistència són subjectes d'educació i de creixement humanístic. Hi té un paper important la teràpia ocupacional. A Mas Casadevall hi ha nou tallers: fabricació de paper, ceràmica, espelmes, manipulació del paper, granja, manteniment de la casa, manteniment de l'entorn, treball de l'horta, cuina i restaurant obert al públic. El gerent de Mas Casadevall, Pep Mendoza, dóna detalls de la importància d'una planificació immediata, setmanal. A les instal·lacions, hi viuen 20 persones, vuit més van a dormir a casa dels pares; i als tallers ocupacionals se n'afegeixen vuit més que viuen a Banyoles, però que depenen igualment de Mas Casadevall. Són persones d'una mitjana d'edat de 38 anys. L'activitat als tallers requereix una programació molt precisa per ser compresa, assumida i realitzada per uns nois i noies que necessiten una motivació concreta i a curt termini. El dimecres, per exemple, és un dia especial: és mercat a Banyoles, i hi van un educador i dos nois a vendre ous de la granja i collita de l'horta. El coordinador de la teràpia ocupacional, Joan Josep Verdaguer, explica que els

divendres es reuneix una assemblea, en tres grups, per revisar el treball de la setmana, i es materialitza la satisfacció laboral amb el pagament d'un sou simbòlic. Els nois i noies se senten útils i implicats, un fet molt important per al projecte educatiu.

Al nucli del projecte de Fundació Mas Casadevall tots els directius subratllen, a les converses, que treballar-hi engresca, que exigeix una formació contínua i que s'hi s'aprèn directament en unes autèntiques relacions humanes; i aquestes continuen amb els contactes amb empreses col·laboradores, principalment Ceres Roura, Xocolates Torras, papers Axxon i L'Ou de l'Estany. Una botiga instal·lada al mateix recinte de Mas Casadevall ofereix una visita i la venda dels articles que s'hi elaboren.

Mas Casadevall enfora

Una de les projeccions de Mas Casadevall és una magnífica revista, *Laixada*, que amb puntualitat informativa ja

va cap al número 30. Hi surten notícies pròpies de la vida social interna, de la projecció que té cap enfora, aportacions científiques altament autoritzades, activitats de tot ordre, informació gràfica i d'altres continguts d'interès. Una altra activitat exterior és, des de 1998, la participació a les Fires de Banyoles i de Girona amb una parada de venda dels productes manufacturats. Del repertori d'activitats exteriors, ens n'informa Fina Buset. L'any 2011 es va treballar molt l'activitat de teatre, com a excel·lent eina d'expressió: es va crear, treballar i representar *Els últims dies de Norman Foster*, una obra preparada pels educadors juntament amb els mateixos nois i noies, sota la direcció de Clàudia Cedó, psicòloga i directora del projecte «Escenaris especials». Es va representar a La Factoria, de Banyoles, i a La Planeta, de Girona. Com que en teatre s'han d'exterioritzar i desbloquejar les emocions, aquesta peça va ser valorada molt positivament. I encara més, es va realitzar un documental de cinema titulat *Poca vergonya*, que recollia el procés de creació d'aquella obra de teatre. Hi intervenien vuit actors, dirigits per Gerard Olivé. El documental es va poder realitzar gràcies a un projecte de micromecenatge, amb 89 col·laboradors, convençuts del valor solidari.

A Mas Casadevall té un paper important la teràpia ocupacional: hi ha nou tallers

Una altra realització, del 2012, va ser una magna exposició d'art amb l'objectiu de venda benèfica: 30 artistes de comarques gironines varen cedir-li generosament una obra.enguany, per commemorar els 25 anys, s'ha preparat un programa d'alta qualitat i diversitat, amb concerts benèfics, exposicions, conferències, dinar de germanor, futbol i subhasta d'art.

A tocar el futur

Hi ha una bona notícia que mereix ser proclamada des del replà de l'aniversari, com a estímul per continuar pujant: Fundació Mas Casadevall té destacada una becària al Mind Institute, de la Universitat Davis, a Califòrnia, el centre de referència ja esmentat. La beca compta amb un finançament de l'Obra Social "la Caixa". Es tracta de la doctora Maria Díez Juan, psicòloga, especialista en TEA de l'Hospital St. Joan de Déu. Precisament, a l'últim número de *L'aixada* (abril de 2013) la mateixa doctora explica en un article la qualitat de la formació científica que allí està rebent, i explica que ella mateixa es troba professionalment «entre dos mons», en paraules seves: un seria la pràctica clínica, i l'altre la investigació. La seva arribada al Mind Institute, a Califòrnia, després d'una trajectòria professional de vuit anys dedicats a la clínica, a Sant Joan de

>> Taller de cuina i, a la dreta, el restaurant. Al costat, portada de la revista L'aixada, de la Fundació Mas Casadevall.

Déu, l'ha situada en un entorn que va ser creat per a la investigació des d'una gran varietat d'aproximacions a totes les especialitats. A partir d'aquesta estada als USA, la doctora Maria Díez aposta per experimentar un món professional diferent en un país pioner en investigació, amb científics d'influència internacional i amb l'oportunitat de manejar dades i conclusions que permetran a altres professionals orientar la seva pràctica clínica. Aquí hi ha una clau del futur, la creació d'un vincle entre investigació i clínica, del qual es beneficien tots dos àmbits. La doctora Maria Díez Juan s'incorporarà a Mas Casadevall el 2014.

Josep Lluís Bruned, un dels pares fundadors, suggereix tres fites cap a les quals hauria de progressar la Fundació. Són aquestes: creació d'un centre de diagnòsi, de molt alta exigència científica;

La Fundació Mas Casadevall té destacada una becària al Mind Institute, de la Universitat Davis, a Califòrnia

després, un centre d'educació infantil especialitzat en TEA; i, per últim, pensar en l'atenció adequada de les persones que ara són a Mas Casadevall per quan arribin a la seva tercera edat, tota vegada que als afectats per TEA se'ls pot avançar el deteriorament ja als 45 anys.

Apropar-se a Mas Casadevall és trobar i admirar l'esperançada construcció d'un col·lectiu humà, amb afectats i les seves famílies, organització i ciència, exigència dura i constància interminable. Aquí es veu un poble que camina, mans alçades. Tota una treballosa realitat que fa pensar en aquella reflexió d'Antoine de Saint-Exupéry: «Estimar no és pas mirar-se als ulls els uns als altres, sinó mirar junts en la mateixa direcció».

Jordi Dalmau és escriptor.